Administratīvā rajona tiesa
Rīgas tiesu nams
SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā
Rēzeknē 2023. gada 11. oktobrī

Tiesa šādā sastāvā: tiesnesis Staņislavs Linkevičs,

piedaloties pieteicējam /pers. A/ un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes - Ieslodzījuma vietu pārvades pārstāvim /pers. B/,

tiesas sēdē, izmantojot *Microsoft Teams* videokonferenču platformu, izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz pieteicēja /pers. A/ pieteikumu par Rīgas Centrālcietuma faktiskās rīcības, nozaudējot pieteicēja 2022. gada 10. un 21. jūlija iesniegumus, neizsniedzot pieteicējam rakstāmpapīru un aploksnes par cietuma līdzekļiem, atzīšanu par prettiesisku un nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu, kā arī nemantiskā kaitējuma, kas pieteicējam nodarīts ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes 2022. gada 14. decembra lēmumu Nr. N-1-2022-19853 par prettiesisku atzīto Rīgas Centrālcietuma administrācijas rīcību, nesniedzot atbildi pieteicējam uz 2022. gada 21. septembra iesniegumu Nr. N-1-2022-15295, atlīdzināšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs vērsās Ieslodzījuma vietu pārvaldē (turpmāk arī – pārvalde) ar 2022. gada 13. novembra iesniegumu (pārvaldes reģ. Nr. S-1-2022-15620), kurā lūdza atzīt Rīgas Centrālcietuma (turpmāk arī – cietums) faktisko rīcību, nozaudējot pieteicēja 2022. gada 10. un 21. jūlija iesniegumus, neizsniedzot pieteicējam rakstāmpapīru un aploksnes par cietuma līdzekļiem, nenodrošinot pieteicējam psihiatra apmeklējumu, nesniedzot atbildi uz pieteicēja 2022. gada 21. septembra iesniegumu Nr. N-1-2022-15295, par prettiesisku. Par minēto rīcību pieteicējs lūdz atlīdzināt viņam morālo kaitējumu 5000 *euro* un personisko kaitējumu 5000 *euro*.

Ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes 2022. gada 14. decembra lēmumu Nr. N-1-2022-19853 (turpmāk – lēmums) nolemts:

1) atzīt par prettiesisku cietuma administrācijas rīcību, nesniedzot atbildi pieteicējam uz 2022. gada 21. septembra iesniegumu Nr. N-1-2022-15295;

2) uzdot cietuma administrācijai nekavējoties rakstveidā atvainoties pieteicējam sakarā ar cietuma administrācijas rīcību, nesniedzot atbildi pieteicējam uz 2022. gada 21. septembra iesniegumu Nr. N-1-2022-15295;

3) uzdot cietuma priekšniekam informēt pārvaldi par lēmuma izpildi;

4) pārējā daļā atzīt par tiesisku cietuma administrācijas rīcību apstrīdēšanas iesniegumā norādītajā apjomā;

5) atteikt pieteicējam izdot administratīvo aktu par nemantiskā kaitējuma 5000 *euro* un mantiskā zaudējuma 5000 *euro* atlīdzināšanu.

Lēmumā norādīts sekojošais pamatojums.

[1.1] Lēmumā norādīts, ka, izvērtējot informāciju par pieteicēja saņemto korespondenci no valsts un pašvaldību iestādēm laika periodā no 2022. gada 1. janvāra līdz 2022. gada 24. novembrim, secināms, ka pieteicējs minētajā laika periodā ir saņēmis pavisam 82 vēstules no dažādām valsts iestādēm. Savukārt, izvērtējot informāciju par pieteicēja nosūtīto korespondenci par to pašu laika periodu no 2022. gada 1. janvāra līdz 2022. gada 24. novembrim, secināms, ka pieteicējs minētajā laika periodā ir nosūtījis pavisam 99 vēstules dažādām valsts iestādēm. Pieteicējs 2022. gadā privātpersonām ir nosūtījis pavisam sešas vēstules.

Tādējādi, no cietuma iesniegtās informācijas pārvalde secina, ka pieteicējs iepriekš minētajā laika periodā ir brīvi izmantojis savas Latvijas Sodu izpildes kodeksā (turpmāk – Kodekss) noteiktās tiesības un veicis aktīvu saraksti ar valsts iestādēm un privātpersonām. Vienlaikus secināms, ka pieteicējs nav norādījis, kuras konkrēti vēstules pieteicējam ir pazudušas, kā rezultātā pārvalde nevar izvērtēt, vai pieteicēja sniegtā informācija atbilst lietas faktiskajiem apstākļiem.

No cietuma iesniegtajiem izrakstiem par pieteicēja saņemtajām un nosūtītajām vēstulēm 2022. gadā secināms, ka cietuma amatpersonas ir izpildījušas Kodeksa 49. un 50. pantā noteiktās darbības. Ņemot vērā minēto, pārvalde neguva apstiprinājumu pieteicēja apgalvojumam par korespondences pazušanu.

[1.2] Lēmumā arī norādīts, ka no pārvaldes rīcībā esošās informācijas secināms, ka pieteicējs 2022. gada 28. janvārī iesniedzis cietumam iesniegumu (cietuma reģ. Nr. N-3-2022-03985), kurā lūdza cietumu izsniegt aploksnes un A4 lapas vēstuļu un iesniegumu rakstīšanai. Izskatot iesniegumu, cietuma administrācija 2022. gada 23. februārī nosūtīja pieteicējam vēstuli (cietuma reģ. Nr. N-3-2022-02920), kurā informēja, ka atbilstoši Kodeksa 44. pantam pieteicējam atļauts bez ierobežojuma iegādāties rakstāmpiedrumus par viņa personiskajā kontā esošajiem līdzekļiem, vienlaikus informējot, ka pieteicējs par personiskajā kontā esošajiem līdzekļiem var iegādāties preces brīvības atņemšanas iestādes veikalā. Papildus cietums informēja, ka cietumam nav pienākums nodrošināt pieteicēju ar kancelejas precēm, proti, aploksnēm un A4 lapām vēstuļu un iesniegumu rakstīšanai. Vienlaikus cietums informēja pārvaldi, ka pieteicēja personīgā kontā laika posmā no 2021. gada 15. novembra līdz 2022. gada 16. februārim atradās pietiekoši naudas līdzekļi dažādu preču, t.sk. kancelejas preču, aplokšņu un A4 papīra iegādei, kurus var izmantot vēstuļu un iesniegumu rakstīšanai.

[1.3] Pārvalde secina, ka pieteicējs 2022. gada 19. septembrī vērsās ar iesniegumu pārvaldē, bet pārvalde 2022. gada 21. septembrī pārsūtīja pieteicēja iesniegumu (pārvaldes reģ. Nr. N-1-2022-15295) pēc piekritības cietuma administrācijai. Ņemot vērā Iesnieguma likuma 5. panta trešo daļu,

cietuma administrācijai atbilde bija jāsniedz ne vēlāk kā viena mēneša laikā no iesnieguma saņemšanas. Taču cietums atbildi pieteicējam nav sniedzis.

Ievērojot minēto, pārvalde atzīst cietuma administrācijas rīcību, nesniedzot pieteicējam atbildi uz viņa 2022. gada 21. septembra iesniegumu (pārvaldes reģ. Nr. N-1-2022-15295), par prettiesisku.

Pārvalda uzskata, ka neatbildēšana uz iesniegumu, lai gan skar Latvijas Republikas Satversmes 104. pantā noteiktās tiesības, nav uzskatāms par smagu aizskārumu, līdz ar konkrētajā gadījumā atbilstošs atlīdzinājums ir rakstveida atvainošanās.

Turklāt rakstveida atvainošanās ne tikai var sniegt gandarījumu pieteicējam, bet arī atturēs cietuma administrāciju no līdzīgu aizskārumu nodarīšanas nākotnē.

Administratīvā procesa likuma 63. pantā ir regulēti administratīvā akta izdošanas un lēmuma par lietas izbeigšanu nosacījumi. Atbilstoši šā likuma 63. panta pirmās daļas 3. punktam pēc nepieciešamo faktu konstatēšanas un administratīvā procesa dalībnieku uzklausīšanas iestāde nekavējoties izvērtē lietas apstākļus un izdod administratīvo aktu, ar kuru pilnībā vai daļēji atteikts izdot iesniedzējam labvēlīgu administratīvo aktu sakarā ar to, ka administratīvā akta izdošanai nav pamata vai tā nav lietderīga. Ņemot vērā konstatētos faktus, attiecīgā jautājuma tiesisko regulējumu un uz tā pamata izdarītos secinājumus, pārvalde atzīst, ka administratīvā akta izdošanai par zaudējuma atlīdzināšanu nav pamata, bet saskaņā ar Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma (turpmāk - Atlīdzināšanas likums) 14. panta trešajā daļā noteikto, izvērtējot konkrētos apstākļus, kuri ļāvuši secināt, ka pieteicēja tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums nav smags, kā rezultātā nemantiskā kaitējuma patstāvīgs atlīdzinājums var būt Rīgas Centrālcietuma administrācijas rakstveida atvainošanās.

[2] Pieteicējs vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu.

Pieteicējs norāda, ka viņš vērsās pārvaldē ar 2022. gada 13. novembra iesniegumu, kurā lūdza atzīt cietuma faktisko rīcību, nozaudējot pieteicēja 2022. gada 10. un 21. jūlija iesniegumus, neizsniedzot pieteicējam rakstāmpapīru un aploksnes par cietuma līdzekļiem, nenodrošinot pieteicējam psihiatra apmeklējumu, nesniedzot atbildi uz pieteicēja 2022. gada 21. septembra iesniegumu Nr. N-1-2022-15295, par prettiesisku. Par minēto rīcību pieteicējs lūdza atlīdzināt viņam morālo kaitējumu 5000 *euro* un personisko kaitējumu 5000 *euro*.

Ar pārvaldes 2022. gada 14. decembra lēmumu Nr. N-1-2022-19853 tika nolemts atteikt pieteicējam izdot administratīvo aktu par nemantiskā kaitējuma 5000 *euro* un mantiskā zaudējuma 5000 *euro* atlīdzināšanu, atzīstot par prettiesisku cietuma administrācijas rīcību, nesniedzot atbildi pieteicējam uz 2022. gada 21. septembra iesniegumu Nr. N-1-2022-15295 un uzdodot cietuma administrācijai nekavējoties rakstveidā atvainoties pieteicējam sakarā ar cietuma administrācijas rīcību, nesniedzot atbildi pieteicējam uz 2022. gada 21. septembra iesniegumu Nr. N-1-2022-15295, un pārējā daļā tika atzīta par tiesisku cietuma administrācijas rīcība.

Pieteicējs norāda, ka faktiski uztur prasījumu attiecībā par cietuma faktiskās rīcības, nozaudējot pieteicēja 2022. gada 10. un 21. jūlija iesniegumus, neizsniedzot pieteicējam rakstāmpapīru un aploksnes par cietuma līdzekļiem, atzīšanu par prettiesisku un nemantiskā kaitējuma 10000 *euro* atlīdzināšanu.

[3] Administratīvajā rajona tiesā saņemts Pārvaldes rakstveida paskaidrojums par pieteikumu. Iestāde iesniegto pieteikumu neatzīst un lūdz noraidīt.

Atbildētāja atkārto tos pašus argumentus, kas norādīti lēmumā un pieteicējam adresētajās atbildēs.

[4] Tiesas sēdē pieteicējs uzturēja pieteikumu, norādot, ka pārvalde melo par to, ka pieteicēja iesniegumi nav bijuši, kā arī norādīja, ka atvainošanās neatturēs cietuma administrāciju no turpmākās prettiesiskās rīcības.

Atbildētājas pārstāvis tiesas sēdē neatzina pieteikumu, pamatojoties uz lēmumā norādītajiem argumentiem.

Motīvu daļa

[5] Tiesa, izvērtējusi pieteicēja un atbildētājas argumentus, lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, secina, ka pieteikums ir noraidāms.

[6] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 89. panta pirmo daļu, faktiskā rīcība ir iestādes rīcība publisko tiesību jomā, kas neizpaužas tiesību akta veidā un kas ir vērsta uz faktisko seku radīšanu, ja privātpersonai uz šo rīcību ir tiesības vai šīs rīcības rezultātā ir radies vai var rasties personas subjektīvo tiesību vai tiesisko interešu aizskārums. Par faktisko rīcību atzīstamas arī iestādes darbības, kas neatkarīgi no iestādes nodoma rada tādas faktiskās sekas, kuru rezultātā privātpersonai ir radies vai var rasties būtisks tiesību aizskārums. Minētā panta otrajā daļā noteikts, ka faktiskā rīcība ir arī iestādes bezdarbība, ja iestādei saskaņā ar tiesību normām bija vai ir pienākums izpildīt kādu darbību.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 1. panta trešo daļu administratīvais akts, cita starpā, ir arī lēmums, kas būtiski ierobežo iestādei īpaši pakļautas personas cilvēktiesības. Iestādes faktiskajai rīcībai ir jāatbilst tām pašām pazīmēm, kurām atbilst administratīvais akts, tikai iestādes faktiskā rīcība ir vērsta uz faktisku, nevis tiesisku seku radīšanu privātpersonai (sk. *Senāta 2006. gada 24. janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-110/2006 38. punktu*).

Saskaņā ar Satversmes 95. pantu valsts aizsargā cilvēka godu un cieņu. Spīdzināšana, citāda cietsirdīga vai cieņu pazemojoša izturēšanās pret cilvēku ir aizliegta. Nevienu nedrīkst pakļaut nežēlīgam vai cilvēka cieņu pazemojošam sodam.

Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 3. pants noteic, ka nevienu cilvēku nedrīkst spīdzināt vai cietsirdīgi vai pazemojoši ar viņu apieties vai sodīt. Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 7. pants noteic, ka nevienu nedrīkst pakļaut spīdzināšanai vai nežēlīgi, necilvēcīgi vai pazemojoši apieties ar viņu vai sodīt. Savukārt šā pakta 10. pants noteic, ka visām personām, kurām atņemta brīvība, ir tiesības uz humānu apiešanos un cilvēka personībai piemītošās pašcieņas respektēšanu. Tas nozīmē, ka pret personām, kurām ir ierobežota brīvība, nedrīkst izturēties pretēji šā pakta 7. panta noteikumiem, kā arī personas nedrīkst tikt pakļautas citām grūtībām vai ierobežojumiem kā tikai tām, kas izriet no brīvības atņemšanas apstākļiem. Personas, kurām atņemta brīvība, bauda visas tiesības, kas noteiktas paktā, ar tiem ierobežojumiem, kas slēgtā vidē ir neizbēgami.

Kodeksa 4. panta otrās daļas 1. punktā noteikts, ka, izpildot jebkura veida krimināl sodu, ievērojami šādi pamatprincipi - sodu izpildes praksē ir nodrošināmas likumā noteiktās garantijas pret spīdzināšanu un necilvēcīgu vai pazemojošu soda piemērošanu notiesātajai personai; soda izpildes mērķis nav sagādāt fiziskas ciešanas vai pazemot cilvēka cieņu, vai izstumt viņu no sabiedrības.

Kodeksa 77. panta pirmā daļa noteic, ka notiesātajiem, kuri izcieš sodu brīvības atņemšanas iestādēs, nodrošināmi epidemioloģiskās drošības un higiēnas noteikumiem atbilstoši sadzīves apstākļi.

Senāts par ieslodzījumā esošo notiesāto personu cilvēktiesību apjomu ir norādījis, ka ieslodzījumā esoša persona ir neaizsargāta, tā ir absolūtā valsts pakļautībā un līdz ar to arī aizsardzībā. Lai kādu iemeslu dēļ persona atrastos ieslodzījumā, Satversmes 95. pants un Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 3. pants prasa, ka apstākļiem jābūt tādiem, kas neizbēgami izriet no ieslodzījuma fakta un kas atbilst cieņas pilnai

attieksmei pret cilvēku. Ieslodzījuma apstākļi nedrīkst pārsniegt ar ieslodzījuma faktu neizbēgami saistīto ciešanu slieksni. Tas, ka cilvēkam ieslodzījumā ir jādzīvo sanitāros apstākļos, ir pašsaprotami. Ar šo vajadzību ieslodzījumā esošā persona nekādi neatšķiras no pārējiem cilvēkiem. Nespēja apmierināt šo pamatvajadzību pienācīgā līmenī normālā gadījumā liek justies cilvēkam pazemojoši (sk. *Senāta 2010. gada 6. maija lēmuma lietā Nr. 160/2010 18. punktu)*.

Kodeksa 49. panta pirmā un otrā daļa noteic, ka notiesātajiem atļauts nosūtīt un saņemt vēstules un telegrammas bez skaita ierobežojumiem (pirmā daļa). Notiesātajiem adresētās vēstules un telegrammas izsniedz, kā arī viņu vēstules un telegrammas nosūta adresātiem brīvības atņemšanas iestādes administrācija ne vēlāk kā triju dienu laikā no vēstules un telegrammas saņemšanas vai nodošanas dienas (otrā daļa).

No minētajām tiesību normām un tiesu prakses atziņām izriet valsts pozitīvs pienākums nodrošināt, ka ieslodzījumā atrodošās personas nedrīkst tikt pakļautas citām grūtībām vai ierobežojumiem kā tikai tām, kas izriet no brīvības atņemšanas apstākļiem un aizliegumu necilvēcīgi, cilvēka cieņu pazemojošu un sliktu izturēšanos pret personu.

[7] No lietas materiāliem konstatējams, ka pieteicējs 2022. gada 10. un 21. jūlijā vērsās ar iesniegumiem pie cietuma drošības daļas priekšnieka ar rakstisko lūgumu izsaukt pieteicēju uz pārrunām.

Pieteicējs uzskata, ka cietuma administrācija pieteicēja 2022. gada 10. un 21. jūlija iesniegumus drošības daļas priekšniekam ir nozaudējusi.

Kodeksa 50. panta pirmā un otrā daļa nosaka, ka notiesātajiem ir tiesības rakstīt iesniegumus valsts iestādēm, sabiedriskajām organizācijām un amatpersonām. Notiesātā iesniegumus par jautājumiem, kas saistīti ar brīvības atņemšanas soda izpildes apstākļiem, Iesniegumu likumā noteiktajā kārtībā izskata brīvības atņemšanas iestādes priekšnieks. Notiesātā iesniegumus par brīvības atņemšanas iestādes administrācijas izdotu administratīvo aktu un faktiskās rīcības apstrīdēšanu izskata Ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšnieks Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā.

Pieteicējs tiesā ir iesniedzis sava 2022. gada 10. jūlija cietuma drošības daļas priekšniekam adresētā iesnieguma kopiju (*lietas 2. sējuma 35. lapa*). No minētā dokumenta kopijas redzams, ka pieteicējs lūdzis izsaukt pieteicēju uz pārrunām un atteikuma gadījumā sniegt rakstisku atbildi. Uz minētā iesnieguma ir atzīme, ka iesniegums saņemts Rīga Centrālcietuma drošības daļā 2022. gada 11. jūlijā. Uz minētā iesnieguma arī ir cietuma drošības daļas /amats/ /pers. G/ atzīme, ka pārruna veikta 2022. gada 18. jūlijā.

Līdz ar to tiesa secina, ka pieteicēja 2022. gada 10. jūlija cietuma drošības daļas priekšniekam adresētais iesniegums netika nozaudēts, bet tas tika nodots adresātam un izpildīts.

Pieteicējs tiesā ir iesniedzis lapas kopiju no sava nosūtīto iesniegumu uzskaites žurnāla (*lietas 2. sējuma 36. lapa*). No minētās lapas redzams, ka pieteicējs arī 2022. gada 21. jūlijā bija vērsies ar iesniegumu pie cietuma drošības daļas priekšnieka ar lūgumu izsaukt pieteicēju uz pārrunām.

Sakarā ar to, ka pieteicējs nav norādījis, ka viņš pēc 2022. gada 21. jūlija iesnieguma netiktu izsaukts pie cietuma drošības daļas priekšnieka uz pārrunām, tiesai ir pamats uzskatīt, ka tādas pārrunas ir notikušas.

Līdz ar to tiesai ir pamats secināt, ka nav pamatots pieteicēja uzskats, ka cietuma administrācija pieteicēja 2022. gada 10. un 21. jūlija iesniegumus drošības daļas priekšniekam ir nozaudējusi.

Bez tam tiesa norāda, ka no lietas materiāliem konstatējams, ka pieteicējs laika periodā no 2022. gada 1. janvāra līdz 2022. gada 24. novembrim ir saņēmis pavisam 82 vēstules no dažādām valsts iestādēm. Savukārt, izvērtējot informāciju par pieteicēja nosūtīto korespondenci par to pašu laika periodu no 2022. gada 1. janvāra līdz 2022. gada 24. novembrim, secināms, ka pieteicējs minētajā laika periodā ir nosūtījis pavisam 99 vēstules dažādām valsts iestādēm.

Tādējādi ir pamats uzskatīt, ka pieteicējs iepriekš minētajā laika periodā ir brīvi izmantojis savas Kodeksā noteiktās tiesības un veicis aktīvu saraksti ar valsts iestādēm un privātpersonām.

No cietuma iesniegtajiem izrakstiem par pieteicēja saņemtajām un nosūtītajām vēstulēm 2022. gadā secināms, ka cietuma amatpersonas ir izpildījušas Kodeksa 49. un 50. pantā noteiktās darbības.

[8] Pieteicējs iebilst, ka netika izsniegts rakstāmpapīrs un aploksnes.

Vērtējot, vai ir konstatējama cietuma administrācijas prettiesiska rīcība, tiesa konstatē un secina turpmāk norādīto. Atbilstoši Kodeksa 50. panta pirmajai un trešajai daļai notiesātajiem ir tiesības rakstīt iesniegumus valsts iestādēm, sabiedriskajām organizācijām un amatpersonām. Notiesāto sarakste ar Tiesībsarga biroju, Apvienoto Nāciju Organizācijas vai Eiropas Padomes cilvēktiesību institūcijām, Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisiju, prokuratūru, tiesu, procesa virzītāju, ārstniecības iestādi, kā arī notiesātā ārvalsts pilsoņa sarakste ar savas valsts diplomātisko vai konsulāro pārstāvniecību vai tās valsts diplomātisko vai konsulāro pārstāvniecību, kura pilnvarota pārstāvēt viņa intereses, tiek segta no brīvības atņemšanas iestādes līdzekļiem. Notiesātā sarakste ar citām valsts un pašvaldību institūcijām tiek segta no brīvības atņemšanas iestādes līdzekļiem, ja notiesātā personiskās naudas kartē nepietiek līdzekļu vēstules nosūtīšanai.

Tātad atbilstoši Kodeksa 50. panta trešajā daļā noteiktajam notiesātā sarakste ar normā minētajām iestādēm tiek segta no brīvības atņemšanas iestādes līdzekļiem, bet ar citām valsts un pašvaldību institūcijām notiesātā sarakste tiek segta no brīvības atņemšanas iestādes līdzekļiem, ja notiesātā personiskās naudas kartē nepietiek līdzekļu vēstules nosūtīšanai. Minētās tiesību normas nenosaka, ka notiesātais būtu jānodrošina ar rakstāmpapīru, rakstāmlietām un aploksnēm. Arī neviens cits normatīvais akts nenosaka brīvības atņemšanas iestādes pienākumu, nodrošināt notiesātos ar rakstāmpapīru, rakstāmlietām un aploksnēm arī pēc viņu lūguma. Tomēr, tiesas vērtējumā, brīvības atņemšanas iestādei, ievērojot labas pārvaldības un privātpersonas tiesību ievērošanas principu, notiesātais, kuram kontā nav naudas līdzekļu, iespēju robežās būtu jānodrošina ar minētajām precēm, ja notiesātais savu lūgumu ir pienācīgi pamatojis. Izskatāmajā gadījumā pieteicējs uz finanšu līdzekļu trūkumu rakstāmpapīra, rakstāmpiederumu un aplokšņu iegādei nav norādījis. Pieteicējs nav arī norādījis uz apstākļiem, kas liecinātu, ka ar minēto rīcību būtu radīts būtisks cilvēktiesību aizskārums.

No lietas materiāliem arī konstatējams, ka pieteicēja personīgajā kontā bija regulāri naudas līdzekļi, par kuriem pieteicējs varēja iegādāties nepieciešamo rakstāmpapīru un aploksnes.

[9] Administratīvā procesa likuma 92. pants noteic, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai nemantisko kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību. Minētās tiesības izriet no Satversmes 92. panta, tās noteic arī Atlīdzināšanas likums.

Atlīdzināšanas likuma 1. pantā ir noteikts, ka likuma mērķis nodrošināt privātpersonai Satversmē un Administratīvā procesa likumā noteiktās tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu par mantisko zaudējumu vai nemantisko kaitējumu, kas tai nodarīts ar valsts pārvaldes iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību. Konkrētajā gadījumā nav konstatēta cietuma administrācijas prettiesiska faktiskā rīcība vai prettiesiski izdots administratīvais akts, līdz ar to nav arī konstatēts zaudējums. Ievērojot minēto, tiesa norāda, ka nepastāv Atlīdzināšanas likumā (4., 5., 6. pants) noteiktais zaudējumu atlīdzināšanas pamats, līdz ar to pieteicēja prasība par nodarītā nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu ir nepamatota un ir noraidāma.

[10] Pieteicējs uzskata, ka viņam ar lēmumu par prettiesisku atzīto cietuma administrācijas rīcību, nesniedzot atbildi pieteicējam uz 2022. gada

21. septembra iesniegumu Nr. N-1-2022-15295, nodarīts nemantiskais kaitējums, kas ir atlīdzināms naudas izteiksmē.

Lietā ir strīds par to, vai par mīnēto cietuma administrācijas prettiesisko rīcību atbilstīgs atlīdzinājums ir rakstveida atvainošanās.

[10.1] Administratīvā procesa likuma 92. pantā noteikts, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību.

No Atlīdzināšanas likuma 1. panta pirmās daļas un 4. panta pirmās daļas izriet, ka priekšnoteikums personas tiesībām uz atlīdzinājumu ir iestādes rīcības (lēmuma) prettiesiskums. Tādējādi personai ir atzīstamas tiesības uz atlīdzinājumu tad, ja tiek atzīts, ka iestāde ir veikusi prettiesisku rīcību (izdevusi prettiesisku lēmumu), kas attiecīgi izraisījis personai zaudējumu vai kaitējuma rašanos.

Atbilstoši Atlīdzināšanas likuma 8. panta 1. punktā noteiktajam nemantiskais kaitējums šā likuma izpratnē ir ar iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību nodarīts fiziskās personas dzīvības, veselības, brīvības, goda un cieņas, personiskā vai ģimenes noslēpuma, citu nemantisko tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums, kā rezultātā radušās nelabvēlīgas nemantiskās sekas.

[10.2] Atlīdzināšanas likuma 11. panta trešā daļa attiecībā uz nemantiskā kaitējuma pierādīšanu noteic, ka nemantiskā kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats uzskatāms par pierādītu, ja ir pierādīts fiziskās personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums. No minētās tiesību normas izriet, ka nemantiskā kaitējuma esība tiek prezumēta, ja tiek konstatēts personas tiesību un tiesisko interešu aizskārums.

Ņemot vērā ar lēmumu konstatēto cietuma administrācijas prettiesisko faktisko rīcību, nesniedzot atbildi pieteicējam uz 2022. gada 21. septembra iesniegumu Nr. N-1-2022-15295, atbilstoši Atlīdzināšanas likuma 11. panta trešajai daļai ir prezumējams, ka pieteicējam ir radīts nemantiskais kaitējums.

[10.3] Atlīdzināšanas likuma 14. panta pirmajā daļā noteikts, ka nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus.

Minētā likuma 14. panta ceturtajā daļā noteikts, ka nemantiskā kaitējuma atlīdzību nosaka līdz 7000 *euro* apmērā. Ja nodarīts smags nemantiskais kaitējums, atlīdzību var noteikt līdz 10 000 *euro* apmērā, bet, ja nodarīts kaitējums dzīvībai vai sevišķi smags kaitējums veselībai, maksimālais atlīdzības apmērs var būt līdz 30 000 *euro*.

Savukārt Atlīdzināšanas likuma 14. panta trešajā daļā arī ir noteikts, ka iestāde vai tiesa, izvērtējot konkrētā gadījuma apstākļus, konstatē, ka privātpersonas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums nav smags, nemantiskā kaitējuma patstāvīgs vai papildu atlīdzinājums var būt rakstveida vai publiska atvainošanās.

Tātad atlīdzinājuma apmēra noteikšanā tiesai ir jāņem vērā konkrētajā lietā identificējamais apstākļu kopums - aizskarto tiesību nozīmīgums un to ietekme tieši uz attiecīgo personu, tiesību aizskāruma ilgums, aizskāruma smagums, iestādes rīcības motīvi, kā arī paša pieteicēja līdzatbildība kaitējuma novēršanas samazināšanā.

[10.4] Vērtējot, kāda veida atlīdzinājums konkrētajā gadījumā būtu uzskatāms par taisnīgu un atbilstīgu, attiecībā par cietuma administrācijas prettiesisko faktisko rīcību, nesniedzot atbildi pieteicējam uz 2022. gada 21. septembra iesniegumu Nr. N-1-2022-15295, tiesa norāda sekojošo.

Latvijas Republikas Satversmes 104. panta pirmajā teikumā ir nostiprinātas tiesības likumā paredzētajā veidā vērsties valsts un pašvaldību iestādē ar iesniegumiem un saņemt atbildi pēc būtības. Tātad tiesības saņemt no valsts pārvaldes iestādes atbildi pēc būtības likumā noteiktajā termiņā ir personas pamattiesības. Tiesu praksē par nozīmīgu tiesību aizskārumu tiek uzskatītas Latvijas Republikas Satversmē un starptautiskajos tiesību aktos ietverto tiesību aizskārums.

Tomēr visi cilvēktiesību aizskārumi nav vērtējami kā vienlīdz smagi. Tiesa norāda, ka pieteicējs pieteikumā nav norādījis nevienu argumentu, kas liecinātu, ka cietuma rīcība būtu pieteicējam radījusi būtisku viņa tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisku aizskārumu, vien norādījis, ka atbilde uz iepriekš mīnēto iesniegumu nav sniegta. Tiesa nekonstatēja, un arī pieteicējs pats iesniegumā nav norādījis, ka cietuma administrācija būtu tīši rīkojusies ar mērķi pazemot vai noniecināt tieši pieteicēju, radot pieteicēja goda un cieņas aizskārumu.

Tieši pretēji, pieteicējs strīdus periodā ir brīvi izmantojis savas Kodeksā noteiktās tiesības un veicis aktīvu saraksti ar valsts iestādēm un privātpersonām.

Ņemot vērā mīnēto, tiesa atzīst, ka izskatāmajā gadījumā nav pamata noteikt pieteicējam lielāku atlīdzinājumu par nemantisko kaitējumu, kas nodarīts ar cietuma rīcību, nekā to jau noteikusi pārvalde.

[11] Ņemot vērā spriedumā secināto, tiesa lēmumu atzīst par tiesisku un pamatotu, savukārt pieteikumu par nepamatotu un noraidāmu.

[12] Senāta praksē jau ilgstoši ir nostiprinājusies atziņa, ka tiesas pienākums argumentēt spriedumu nav saprotams kā prasība detalizēti atbildēt uz jebkuru argumentu. Tiesnešiem ir jāuzklausa argumenti, bet viņiem nav pienākums detalizēti atrunāt jebkuru iesniegumu vai skaidri atbildēt uz jebkuru paskaidrojumu. Tiesai ir atļauts izvērtēt argumentus, kurus tā uzskata par nozīmīgiem no tiesību viedokļa (sk. *Senāta 2017. gada 21. marta sprieduma lietā Nr. SKA-583/2017 12. punktu*).

Tādējādi tiesa šajā spriedumā neatrunā visus pieteicēja norādītos argumentus, kā vien tos, kam ir būtiska nozīme izskatāmajā lietā.

Rezolutīvā daļa

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 246.-251. pantu, 254. pantu, 289.-290. pantu un 291. panta pirmo daļu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ pieteikumu par Rīgas Centrālcietuma faktiskās rīcības, nozaudējot pieteicēja 2022. gada 10. un 21. jūlija iesniegumus, neizsniedzot pieteicējam rakstāmpapīru un aploksnes par cietuma līdzekļiem, atzīšanu par prettiesisku un nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu, kā arī nemantiskā kaitējuma, kas pieteicējam nodarīts ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes 2022. gada 14. decembra lēmumu Nr. N-1-2022-19853 par prettiesisku atzīto Rīgas Centrālcietuma administrācijas rīcību, nesniedzot atbildi pieteicējam uz 2022. gada 21. septembra iesniegumu Nr. N-1-2022-15295, atlīdzināšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rēzeknes tiesu namā.

Tiesnesis S. Linkevičs